

***Kronika getta łódzkiego /Litzmannstadt Getto*, oprac. Julian Baranowski, Krystyna Radziszewska, Adam Sitarek, Michał Trębacz, Jacek Walicki, Ewa Wiatr, Piotr Zawilski, Archiwum Państwowe w Łodzi, Wydawnictwo Uniwersytetu Łódzkiego, Łódź 2009, t. 1–5**

W sierpniu 2009 r., w 65. rocznicę likwidacji getta łódzkiego ukazało się pełne, pięciotomowe wydanie *Kroniki*, monumentalnego zbioru dokumentów powstałych i przechowywanych w czasie wojny w Wydziale Archiwum Przełożonego Starszeństwa Żydów w getcie łódzkim. Próbę edycji tych materiałów podjęli jeszcze w latach sześćdziesiątych ubiegłego wieku Danuta Dąbrowska i Lucjan Dobroszycki. Pierwszy przygotowany przez nich tom *Kroniki* ukazał się w 1965 r., drugi w 1967. Kolejne dwa, gotowe do druku tomy zniszczono w wyniku antysemickiej nagonki w 1968 r. Danuta Dąbrowska i Lucjan Dobroszycki wyjechali z kraju. Szanse na kontynuację ich pracy pojawiły się dopiero na początku XXI wieku. Jak pisze Jacek Walicki, „[i]dea naukowej i pełnej edycji *Kroniki getta łódzkiego* powstała w Uniwersytecie Justusa Liebiga w Giessen oraz w *Arbeitsstelle für Holocaustliteratur*, kierowanym wówczas przez prof. Erwina Leibfrieda w 2000 r. Wtedy też doszło do nawiązania współpracy z Uniwersytetem Łódzkim i Archiwum Państwowym w Łodzi, gdyż ten wielki projekt wymagał współpracy przedstawicieli kilku dyscyplin naukowych – historyków, filologów i archiwistów z Polski i Niemiec”¹. Niemieckie wydanie *Kroniki* ukazało się w 2007 r. Dwa lata później pięć tomów łódzkich dokumentów otrzymał do rąk polski czytelnik. Ich wydawcy podkreślają, że polska i niemiecka edycja, choć obejmują ten sam podstawowy tekst *Kroniki*, mają odrębny charakter, różnią się zarówno językiem (teksty obcojęzyczne tłumaczone były odpowiednio na polski i niemiecki), jak i całą obudową edytorską. Członkowie polskiego zespołu redakcyjnego – spośród których należy wymienić najbardziej oddanych sprawie: Ewę Wiatr, Adama Sitarkę, Michała Trębacza i Jacka Walickiego – wykonali imponującą pracę. Podstawowy archiwalny materiał *Kroniki* ujęty w czterech woluminach został przez nich dokładnie przejrany, porównany i opatrzony drobiazgowymi przypisami. W piątym tomie edytorzy zawarli mało znane materiały źródłowe, powstałe również w Wydziale Archiwum, wśród nich fragmenty tekstu *Historia Getta*, zapisy Oskara Singera, Oskara Rosenfelda, Bernarda Heiliga i Alicji de Buton. W tym samym tomie znalazły się dwa porządkujące i wyczerpujące opracowania: Krystyna Radziszewska przedstawiła sylwetki kronikarzy oraz okoliczności powstania *Kroniki*, a Jacek Walicki poświęcił artykuł powojennym losom tekstu i ludziom, którzy nad nim pracowali. W tomie piątym umieszczono także niezwykle pomocny leksykon postaci i pojęć związanych z gettem, plany żydowskiej dzielnicy pokazujące

¹ Wstęp [w:] *Kronika getta łódzkiego /Litzmannstadt Getto*, s. VII.

zmiany jej granic oraz wykazy nazw ulic. Redaktorzy *Kroniki* zapowiadają, że ta edycja jest wstępem do dalszych szeroko zakrojonych interdyscyplinarnych badań nad dziejami łódzkiego getta. Następnym ich przedsięwzięciem ma być podanie do druku *Encyklopedii Getta*, kolejnego fascynującego dokumentu z Wydziału Archiwum. Jestem przekonana, że wykonają swoje zadanie z taką samą pieczołowitością, z jaką przygotowali *Kronikę*.

Monika Polit